

Література:

1. Кужелев Д. Художні тенденції розвитку академічного баянного виконавства у другій половині ХХ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Київ: КНУКІМ, 2002. 17 с.
2. Сташевський А. Баянне мистецтво України: тенденції розвитку оригінальної музики та індивідуальне втілення жанрово-стильового аспекту у творчості Володимира Рунчака: автореф. дис. ... канд. мистецтвозн. Київ, 2004. 25 с.
3. Сташевський А. Специфіка виражальних засобів в українській музиці для баяна (остання чверть ХХ – перше десятиріччя ХХІ ст.): автореф. дис. ... док. мистецтвозн. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2014. 36 с.

Олена НІКОЛЕНКО
(Львів, Україна)

ПЕРЕКЛАДИ ТВОРІВ МИКОЛИ ЛИСЕНКА ДЛЯ БАНДУРИ В КОНТЕКСТІ АКАДЕМІЗАЦІЇ БАНДУРНОГО ВИКОНАВСТВА

До 180-річчя Миколи Лисенка.

Зацікавлення Україною у світі значно зросло за останні десятиріччя. А початок гарячої фази російсько-української війни у лютому 2022 року відзначився небувалим поширенням української культури на всіх континентах. Це пояснюється тим, що українці змушені були масово виїжджати з країни, і тим, що іноземці почали частіше запрошувати митців з України до себе на гастрольні турне. Особливу місію виконують музиканти-бандуристи. Як питомо український народний інструмент бандура ще недостатньо відома світовому загалу, зокрема, коли йдеться про її технічні і репертуарні можливості. Власне тому дуже актуальним є питання збагачення бандурного репертуару творами композиторів-класиків, і першочергово українських.

Микола Лисенко (1842–1912) є не тільки основоположником української композиторської школи, але і засновником української музичної етнології. Його фольклористична діяльність проходила в декількох напрямках. Передовсім –

це записи безцінних зразків української народної творчості. Їх у нього налічується більше 1,5 тисячі. Наступне – обробки народних пісень (понад 500). А відтак – творче переосмислення і використання характерних інтонаційних, ладових, ритмічних особливостей українських народних мелодій в композиторській творчості. Перейнятий духом народної пісні, Лисенко вважав за доцільне віддати рідному народові його дорогоцінні перли і популяризувати їх у своїй виконавській діяльності як піаніст, диригент і вчений-етнолог.

Особливе відношення було у Лисенка до кобзи-бандури. Він перший описав два різні типи лютнеподібних інструментів, що мали назву в Україні кобза-бандура. Лисенко став також фундатором української органології (інструментознавства). Тут слід згадати його наукові розвідки: «Характеристика музичних особливостей дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм», «Народні музичні інструменти на Україні», «Про торбан і музику пісень Відорта».

Лисенко мріяв про створення методики викладання і підручника гри на бандурі, а також про формування цілісної професійної музичної освіти українського народу. З цією метою у 1904 році відкриває у Києві Музично-драматичну школу, в якій починає діяти і клас бандури.

Глибоке розуміння Лисенком ритмомелодичних, ладогармонічних і фактурних виразових засобів в українських народних мелодіях робить твори композитора вдячним матеріалом для перекладів на бандуру. Серед цих перекладів найчастіше зустрічаємо найближчі до авторського тексту типи перекладів – бандурне аранжування і бандурну редакцію.

Засновник Львівської школи академічного бандурного виконавства, професор Василь Герасименко вважав, що для професійного виховання бандуристів жанр перекладу є базовим. Його об'ємна перекладацька спадщина містить і композиції Лисенка [2]. Різноманітні переклади здійснює народна артистка України, професор Людмила Посікіра. Автор майстерно використовує різні види фактури, теситурні можливості та оригінальні прийоми гри на бандурі [12; 13]. Найбільш численним і різноманітним за виконавським

складом є доробок у жанрі перекладу заслуженого діяча мистецтв Оксани Герасименко [3]. Плідно працює в жанрі бандурного перекладу професор Віолетта Дутчак [5; 6; 8]. Збагачує педагогічний репертуар перекладами творів Лисенка і професор Мирослава Сточанська [14]. Навчальний посібник Оксани Крук також презентує переклади творів Лисенка [15].

Жанр бандурного перекладу є особливою сферою творчості, яка має ключове значення у професійній підготовці виконавця, адже саме через нього відбувається залучення бандури у сферу академічного професійного мистецтва.

Найбільш популярними в репертуарі бандуристів є наступні переклади творів Лисенка: «Елегія» (В. Герасименко), «Ой маю, маю я оченята», «Якби мені, мамо, намисто», «Нічого, нічого», «Місяцю-князю» (Л. Посікіра), «Ой не світи, місяченьку», «Дощик», пісня Наталки «Віють вітри» з опери Наталка Полтавка, пісня Цвіркунки з опери «Чорноморці» (Оксана Герасименко), «Пливе човен» (Ольга Герасименко), «Ой одна я, одна», «Садок вишневий» (В. Дутчак).

Велика заслуга Лисенка полягає у піднесенні народного до високого професійного рівня. В умовах академізації бандури його перекладені твори є вагомою складовою як концертного, так і педагогічного репертуару.

Микола Лисенко вважав, що національна самобутність української музики виведе її в широкий світ європейського мистецтва. Фахові й наукові підвалини, закладені М. Лисенком, одержали подальший розвиток у сучасному бандурно-му мистецтві України.

Література:

1. Булат Т., Філенко Т. Світ Миколи Лисенка. Національна ідентичність, музика і політика України XIX – початку XX століття. Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США; Київ: Майстерня книги, 2009. 408 с.
2. Герасименко В. Альбом бандуриста [Ноти] / [упоряд. та перекл. В. Я. Герасименко]. Київ: Музична Україна, 1969. 64 с.

3. Герасименко О. Пісне моя: українські народні пісні для голосу у супроводі бандури [Ноти] / [упоряд., передм. О. Гавриш: перекл. О. Герасименко]. Львів: Терус, 2011. 40 с.
4. Дмитрук І. Переклад як жанрово-видова категорія художньої творчості в бандурному мистецтві. *Мистецтвознавчі записки Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: зб. наук. праць*. К., 2005. Вип. 7. С. 18–26.
5. Дутчак В. Кобзареві струни: Вокальні твори на слова Т. Шевченка в супроводі бандури [Ноти] / [упоряд., аранж., обробка, вступ. слово В. Г. Дутчак]. Івано-Франківськ: Гос-тинець, 2004. 80 с.
6. Дутчак В. Любіть Україну: збі. пісень для ансамблю бандуристів [Ноти]. Івано-Франківськ: Плай, 2003. 132 с.
7. Дутчак В. Микола Лисенко і Гнат Хоткевич: на шляху академізації бандурного мистецтва. *Музична україністика: сучасний вимір: зб. наук. статей* / [ред.-упоряд. О. П. Кушнірук]. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2012. Вип. 7: Постать Миколи Лисенка в європейському й національному історико-культурному контексті. 440 с.: ілюст.
8. Дутчак В. Ой три шляхи широкії: зб. романсів українських композиторів-класиків для голосу в супроводі бандури [Ноти] / [перекл. і упоряд. В. Г. Дутчак]. Київ: Музична Україна, 1993. 55 с.
9. Корній Л. Історія української музичної культури від давнини до початку ХХ століття / [ред. Л. Гнатюк]. Київ: Музична Україна, 2018. 364 с.
10. Лисенко М. В. Листи / [ред. Р. М. Скорульська]. Київ: Музична Україна, 2004. 665 с.
11. Лисенко М. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень у виконанні кобзаря Вересая. Київ: Музична Україна, 1978. 96 с.
12. Посікіра Л. Педагогічний репертуар бандуриста-співака: навч. посіб. [Ноти]. Дрогобич: Посвіт, 2006. 160 с.
13. Посікіра Л. Передмова. Методичні рекомендації. *Посікіра Л. Педагогічний репертуар бандуриста-співака: навч. посіб.* Дрогобич: Посвіт, 2006. С. 3–16.

14. Сточанська М. Земле моя, земле, я люблю тебе (ансамбль бандуристів): навч.-реперт. посіб. [Ноти]. Луцьк: Вежа, 2009. 264 с.
15. Крук О. Боже, я молю за Україну: Вокальні та інструментальні твори для бандури: навч. посіб. [Ноти] / [аранжув. О. Крук]. Рівне: Видавець Червінко А. В., 2009. 142 с.

Галина ОРИЩЕНКО
(Остер, Україна)

ГІТАРНА ТВОРЧІСТЬ ДЛЯ ДІТЕЙ КОМПОЗИТОРА МИХАЙЛА ВІГУЛИ (на прикладі власного досвіду роботи)

Основою робочого репертуару учнів мого класу є твори сучасних українських авторів. Це важливо ще і тому, що у певний час, кожний період історії звучить по-своєму. Наприклад, ми практично без помилок, можемо по звучанню музичного твору визначити історичний проміжок часу, коли був написаний твір. Тому маємо надглибоке переконання, що необхідно виконувати якомога більше сучасної музики, оскільки музика та її високі частоти вібрацій, не зупинено рухають еволюцію. Але, класичної музики ніхто не відмінює. На класиці необхідно вчитися, але ж, в кожний період історії народжуються композитори, які дають світові музику, а точніше, той рівень вібраційного фону, який потрібен людству саме на даному етапі його еволюційного розвитку.

Одним з таких Митців, є неймовірний музикант, композитор, педагог, громадський діяч, людина прекрасних особистих якостей, з яким мені пощастило зустрітися на ниві моєї творчо-педагогічної діяльності – **Михайло Вігула**, гітарист, композитор, педагог, беззаперечний авторитет у світі гітарної музики. Видатний талант, безмежна позитивна енергетика та глибока мистецька чутливість роблять його виступи незабутніми. Його музична вправність та досконале володіння гітарою підтверджують, що пан Михайло є справжнім віртуозом, співцем гітари.